

Danica Božić-Bužančić:

ZANATLIJE U SPLITU POČETKOM XVIII STOLJEĆA

U Nadbiskupskom arhivu u Splitu sačuvan je između ostalog anagraf Splita iz 1716. godine. Anagraf sadrži popis stanovnika područja starog i novog grada dok predgrađa na žalost nisu obuhvaćena, a ona su u to doba imala više stanovnika nego sam Grad.

Starim se Gradom nazivao prostor unutar zidina Dioklecijanove palače i obrambenih zidova s dijela sjeverne i istočne strane, a novim Gradom dio Splita na zapadu starog Grada, također unutar gradskih zidova.¹⁾ Ta podjela nije imala nikakvo administrativno značenje nego je označavala redosljed u razvoju grada.

Popis je podijeljen na dva dijela kao i Grad, da bi bilo lakše pronaći traženu osobu. Iz istoga je razloga popis dalje razrađen po grupama kuća omeđenim ulicama, koje su činile neku vrst kvadrata. Te grupe nose rimske brojeve i naziv najbliže crkve, ali nazivi ulica nisu zabilježeni iako su postojali. I kod privatno-pravnih ugovora tog vremena vrlo je rijetko naznačeno ime ulice, obično se bilježilo samo ime vlasnika susjedne zgrade ili terena i »javna ulica«.

Židovi ovim popisom također nisu obuhvaćeni a oni su u Gradu živjeli i bavili se trgovinom i zanatstvom.

Točan broj stanovnika nije moguće ustanoviti jer u pojedinim kućama nije zabilježen broj posluge. U oba dijela grada bilo je ukupno oko 2.014 stanovnika.

Interesantno je da broj stanovnika starijih od 50 godina naglo opada, ali su ipak tada u Gradu živjela i dva stogodišnjaka.

Anagraf je posebno vrijedan jer su još zabilježena i zvanja zanimanja i naslovi pojedinih osoba. Što se tiče zanatlija, za većinu je zabilježen zanat kojim su se bavili.

U Gradu su tada bili zastupljeni slijedeći zanati:

B A Č V A R I

Gospodinić Toma, Jaskanović (Giascanovich) Ivan, Marcinko Ivan, Marcinko Luka, Milanović Matija, Miloš Toma, Tosa Franjo.

1) U mom članku Prilog poznavanju građana i pučana Splita početkom XVI stoljeća, Arhivski vjesnik Zagreb 1973. na str. 160. potkrala se omaška, pa smjer kretanja razvoja Grada označen je na istok, umjesto na zapad.

BRIJAČI

De Milo Nikolica

DRVODJELCI

Bianchi Bartul, Calzo Lovre, Catelon Nadalin.

KLOBUČARI

Molari Krstitelj.

KOVAČI

Majstor Castriotto Ante (ima naučnika od 15 godina), Hargovac Luka, Tamengo Hanibal (vjerojatno Zamengo).

KOŽARI

Smolčić Petar, Tolić Ante, Tomašević Marko.

KROJAČI

Bracchi Silvestar, Diodati Ivan, Dupré Ivan Krstitelj, De Felice Dominik, Gligo Ante, Isabella Mate (naučnik Julije), Jadrić Petar, Juričić Tadija, Manola Dominik, Vanlar Kristofor.

MASTIONIČARI

Marini Karlo.

PAPUČARI

Kostojevića Jakov (iz Mostara), Kostojevića Mihovil (njegov sin), Salinović Nikola

PEKARI

Pekara je bilo dvije vrste, odnosno s dva naziva:²⁾

1) »forner«

Fornellin Ivan Dominik

2) »pistor«

Ravalli Toma, Ante (bez označena prezimena).

OBUČARI

Za ovaj zanat su zabilježena tri naziva:³⁾

2) Koja je razlika između »pistora« i »fornera« nije jasno, jedino ako su »forneri« samo izrađivali kruh, a nisu ga i prodavali. Naime G. Boerio (Dizionario del dialetto veneziano, Venezia 1856, Ristampa anastatica, Milano MCMLXXI) kaže za riječ »fornor« da znači isto što i »fornaio o panicuodoo« i upućuje na »pistor«, za koju kaže da je naziv za onoga koji izrađuje i prodaje kruh. K. Parčić (Vocabolario slavo-italiano, Zadar 1847) daje za riječ »pekar« talijanski prijevod »fornaio, pistore«.

3) G. Boerio u navedenom dijelu kaže za »scarper lo stesso che Calaghér o Calzolaro, Maestro di fare scarpe«. Ni iz druge dostupne nam literature nije moguće utvrditi specijalnost ovih dvaju naziva.

1) »skarper«

Majstor Bokanić Andrija, Corda Anzul, Gaberluzzi Franjo (naučnik Jerolim), Grandi Lovre, Panov Krstitelj, Scalabrin Krstitelj, Zamengo Anzul

2) »calzolaro«

Noris Ivan

3) krpač cipela

Pasqualin Nadalin

REZBARI

Barbarini Josip

SAPUNARI

Rigori Franjo

TAPETARI

Jedan, ime nije zabilježeno

VLASULJARI

Regzi (?) Ivan (imao je naučnika, također po imenu Ivana), Karaljić Nikola, Rosin Josip

ZIDARI

Asperti Pavle (proto murer), Galasso Jure, Scotti Krstitelj

ZLATARI

Da Ballan Ivan, Carlo Salvador, Cherubini Oktavije, Cortivo Stjepan, »gospodin« Gelmini Karlo, Zanne Marin, Žanković Ivan.

MAJSTORI BEZ OZNAKE VRSTE ZANATA

Kapogrosso Franjo, Jadrić Ivan.⁴⁾

Prema izloženom zanatlije su u ovo doba u Splitu bili prilično brojni, pogotovo ako još dodamo Židove krojače i zanatlije koji su živjeli u predgrađima. God. 1750. zapisan je u Splitu, u Gradu, 61 zanatlija, a u sva četiri predgrađa ukupno 20. U taj broj ni te godine nisu ubrojani Židovi. Split je 1750. godine brojio 6.011 stanovnika.⁵⁾

Početak XVI stoljeća zanatstvo je u Splitu još uvijek cvalo. God. 1507. zabilježeno je u Gradu 126 obrtnika.⁶⁾ Predgrađa u to doba nisu bila razvijena, a nije poznato je li i tu djelovao neki primitivni obrtnik.

4) Za neke od ovih obrtnika u anagrafu je zabilježeno da su »vani«, vjerojatno su se samo privremeno nalazili izvan Splita.

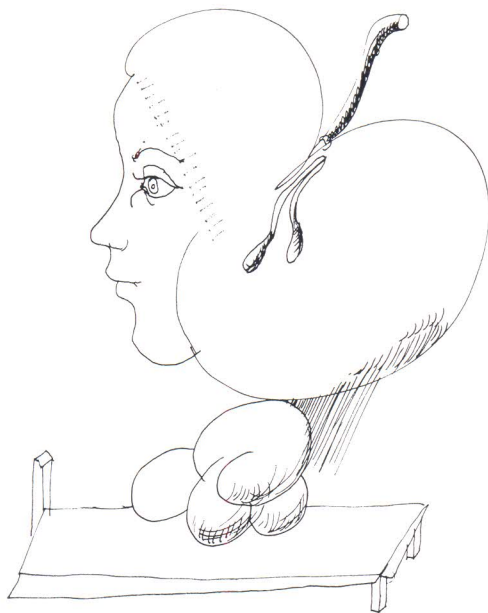
5) D. Božić-Bužančić, Prilog poznavanju stanovništva u Splitu u XVIII st., Građa i prilozi za povijest Dalmacije, izd. Historijskog arhiva u Splitu, svez. 8, Split 1974.

6) D. Božić-Bužančić, Prilog poznavanju građana i pučana u Splitu početkom XVI st., navedeno djelo.

Na prijelazu iz XV u XVI stoljeće Split je imao oko 10.000 stanovnika.⁷⁾ Ako usporedimo taj broj stanovnika i broj zanatlija u ova dva vremenska razdoblja, dolazimo do zaključka da je zanatstvo i u XVIII st. u Splitu bilo razvijeno, i da je broj zanatlija u odnosu na broj stanovnika bio veći nego 1507. godine. Naročito je značajno što je u Splitu 1716. god. istodobno radilo sedam zlatara, koji su sigurno izrađivali i popravljali nakit i srebrninu za Split i okolicu.

Nekoliko je majstora držalo u svojim kućama i poslugu, što znači da su im materijalne mogućnosti bile dobre.

U Splitu je u to doba bilo uvezenih raznoraznih predmeta; ta je izmjenica zanatskih dostignuća logična u civiliziranom svijetu, ali domaći su majstori sigurno dobrim dijelom snabdijevali domaće tržište, a svoje su proizvode prodavali i trgovcima koji su u Split poslom dolazili.

7) G. Novak, Povijest Splita, knjiga druga, Split 1961, str. 64.